

אתיקה אקדמית: זיכרונות עגומים

אסא כשר, אוניברסיטת תל אביב^a

אסא כשר

המאמר מתאר סדרה של אירועים אקדמיים בעלי משמעות אתית, המוכרים למחבר עקב עיסוקו המתמשך באתיקה. תיאורו של כל אירוע כולל את עובדות הרקע ואת תגובת האוניברסיטה. גם האירועים וגם התגובות מעוררים זיכרונות עגומים.

גם תזה; מפתיעה, מעניינת, מביחה. הכרתי אותו היטב כאדם מבריק, מקורי, אחראי וגם נעים, והסכמתי להדריך אותו. עד מהרה הועברה תכנית המחקר שלו לוועדה המתאימה. אני זוכר שנדהמתי לשמוע על התכנית שלא אושרה. אחד מקוראיה של תכנית המחקר כתב עליה שהיא "אידיוטית", לא פחות.

ראיתי בעבודתי המקצועית אלפי חוות דעת על מסמכים אקדמיים, רובן על מאמרים שהוגשו לפרסום בעיתון *Philosophia*, הרבעון הישראלי לפילוסופיה שאני עורך (בהוצאת Springer). רוב חוות הדעת שראיתי היו שליליות, לעתים מאוד, אולם אף פעם לא נתקלתי בהן בביטוי כזה. לימים התבררו הנסיבות שבהן נכתבה חוות הדעת: הקורא חשב שהתכנית הייתה של קצין אחר, שאיתו רצה להתחשבן.

באותה תקופה הגיעה אלי תלמידה בעלת הכשרה מתקדמת וניסיון מעשי במקצועות הטיפול הנפשי. היא רצתה לכתוב עבודה על רקע תורות פילוסופיות בדבר משמעות החיים. תכנית המחקר שלה הייתה מעניינת, מאירת עיניים. היה לי עניין רב להדריך אותה. תכנית המחקר שלה לא אושרה. אחד הקוראים כתב עליה שהיא נגועה ב"מחלת נפש", לא פחות.

בשני המקרים חוות הדעת הנואלות הועברו לתלמידים וריפו את ידיהם. בסופו של דבר, חרף הנכונות שלי להיאבק על צדקתם, התלמידים משכו את ידיהם מן הרעיון לכתוב עבודה לתואר שלישי. מאז התקדמו שניהם היטב במסלולים מקצועיים, מרשימים ומוצלחים.

לקח: שתי הדוגמאות הללו מראות שחוות דעת אנונימית מאפשרת התבטאות לא עניינית, גסת

אני בא לשתף את קוראי החוברת הנוכחית על אתיקה בהוראה אקדמית בכמה זיכרונות מן השנים הרבות שעברו עלי באוניברסיטת תל אביב. כל אחד מן הזיכרונות הללו קשור בסוגיה מעניינת באתיקה אקדמית, שהיה טעם לעסוק בה כשנתקלתי בה לראשונה, כשם שיש טעם להוסיף ולעסוק בה כשנתקלים בה כיום. אני מעלה את הזיכרונות הללו בהזדמנות זו כדי לעזור לקוראים המעוניינים בכך ללמוד מניסיון העבר שלי ולהפיק לקחים. ומכיוון שכך, לא אזהה בפרוטרוט את ההקשר של אף אחד מן הזיכרונות הללו, אלא אסתפק בפירוט הנחוץ כדי להבין את הסוגיה האתית העולה בו.

א

אחת ההנאות השמורות למרצה המדריך תלמידים בכתיבת עבודת דוקטור, היא האפשרות לקיים דיאלוג מרענן עם חוקרים צעירים. אני מודה בהנאה שנגרמה לי לא פעם ולא פעמיים בהדרכת תלמידים שהיו מבוגרים מעט יותר מן הרגיל, מפני שהרקע שלהם היה עשיר יותר. בין תלמידי המחקר שלי היו בעלי הכשרה מתקדמת או ניסיון עשיר בהנדסה, במדעים, באמנויות, ברפואה, בעבודה סוציאלית ועוד כהנה וכהנה. יום אחד הגיע אלי קצין ביחידה ידועה של חיל המודיעין ובידו תכנית מפורטת לעבודת דוקטור. הייתה לו הכשרה מתקדמת בהנדסה ובפילוסופיה וניסיון טכנולוגי עשיר. הייתה לו

a פרופ' אסא כשר, פרופסור אמריטוס מהקתדרה ע"ש לאורה שוורץ-קיפ לאתיקה מקצועית ולפילוסופיה של הפרקטיקה ופרופסור אמריטוס לפילוסופיה, אוניברסיטת תל אביב; חבר האקדמיה האירופאית למדעים; חתן פרס ישראל. asakasher@hotmail.com

עמיתי המלומד, הקורא רוסית, טען שעבודת הדוקטור כוללת קטעים רבים שהועתקו ותורגמו מן הספר שהופיע קודם לכן ברוסית. אינני קורא רוסית, אבל סמכתי לחלוטין על ידיעותי ועל יושרו של עמיתי. היה עלי להודות, כי לכאורה לפנינו גילוי של גניבה ספרותית ושל קבלת תואר דוקטור במרמה, גם אם בזמן אחר ובמקום אחר. כיוון שמחבר אותה עבודת דוקטור היה חבר הסגל האקדמי הבכיר של אוניברסיטת תל אביב, היה צורך לנקוט עמדה.

משכבר הימים אני נאמן לנורמה האתית הדורשת, נוכח תקלה או עבירה, לפעול לתיקון המעוות. ביקשתי אפוא פגישה עם הרקטור (לא אותו הרקטור), שהתמצא היטב בתחום שבו נכתבו שני הספרים האמורים, אף על פי שמקצועו האקדמי היה אחר לגמרי. הרקטור הקשיב לטענותי, קיבל ממני את הראיות שנתן לי עמיתי והבטיח להיכנס בעובי הקורה.

הפגישה שלנו התקיימה לפני החופשה השנתית. בתום החופשה הוא סיפר לי כי במהלך הקיץ ביקר באותה אוניברסיטה, העלה את הסיפור בפני אחד מראשיה וקיבל הסבר שתופעה כזו כבר לא יכולה לקרות שם יותר, עקב הסדרים שהונהגו מאז באותה אוניברסיטה. אפשר להבין את התגובה של אותה אוניברסיטה: הם לא מצאו טעם לעסוק בפרשה משנים עברו, אבל מצאו טעם לדאוג לכך שפרשות דומות לא יתרחשו. ועם זאת, דומה שבהסדרים לא די. טיפוח האתיקה לא נעשה באופן השלם כאשר מציבים מכשולים בדרך הרעה. הטיפוח הוא טוב יותר, מכל בחינה, כשמחנכים את הסטודנטים כלל לא לעלות על הדרך הרעה, אם ממתין להם עליה מכשול לא עביר ואם לאו.

ומה יתרחש אצלנו? הנה איש סגל בכיר, בעל קביעות, שעבודת הדוקטור שלו נגועה בפגמים אתיים חמורים. הרקטור לא היה איש בשורה, וככל הידוע לנו לא נקף אצבע.

לקח: אני מבין את הקושי שבעריכת בירור נוקב שנים לאחר מעשה, את הקושי שבהתרת חוזה קביעות וכדומה. ועם זאת, אני לא יכול להצדיק את השתיקה. ניתן היה לפרסם הודעה, בלי לנקוב בשמות, שהיה בה סיפור המעשה בקווים כלליים, ניתוח אתי קצר של המעשה והדגשה של ההתנהגות הראויה. "תיקון המעוות" הוא לאו דווקא פעולה משמעתית (או חמורה יותר). חלק מן ה"מעוות" הוא השתיקה. חלק מ"תיקון המעוות" הוא הפרת השתיקה בתגובה אתית, חינוכית.

ד

אני זוכר את הפעם הראשונה שבה עלתה על הפרק האפשרות לכוון באוניברסיטה ועדת אתיקה. הוזמנתי לפגישה לא פורמלית של חברי סגל בכירים. היו שם כעשרה חברים. התבקשנו להביע את דעתנו על האפשרות לכוון ועדת אתיקה. שניים מן הנוכחים היו בעד. גם אני הייתי בעד. אני זוכר שהעליתי כמה דוגמאות. אחת מהן הייתה סוגיית ההטרדה המינית. עדיין לא היה חוק האוסר עליה, ואפילו המודעות לאופי השלילי של ההטרדה לא הייתה רווחת. אחד המשתתפים זלזל בעיסוק בתופעה הזאת, במילים שאני זוכר: "בכל מקום שיש בו גם גברים וגם נשים, תהיה הטרדה מינית. ככה זה. אין מה לעשות. לא נורא".

ידעתי לא מעט על הטרדה מינית באוניברסיטה. תלמידה שבאה להתלונן בפני על חברות שהוטרו, הביעה בשמן סירוב מוחלט לפנות אל מנגנון המשמעת של הסגל האקדמי, כדי שהמוטרדות לא תמצאנה את עצמן בעימות ישיר עם המטרידים. בהתאם

רוח, מצוצה מן האצבע וכדומה. האתיקה האקדמית מחייבת יושר ויושרה. תפקידה של חוות דעת הוא לכאורה לעזור לוועדה, אבל לאמיתו של דבר תפקידה העיקרי הוא לעזור לתלמיד המחקר, לעודד אותו ולא לרפות את ידיו, לכבד אותו ולא לפגוע בו בסגנון הנלוז של תגובות אינטרנט.

ועוד לקח: ועדת תלמידי מחקר אמורה לשמור על כבודו של התלמיד ולקחת חלק במאמץ לעזור לו. חוות דעת גסה, סתמית או מצוצה מן האצבע, ראוי להחזיר למחברה עם הערה בדבר אתיקה אקדמית, בדבר ההתנהגות הראויה בהקשר האקדמי של מתן חוות דעת.

ב

אני זוכר את היום שבו הגיעה למשרד שלי תלמידה כדי לשאול אותי אם אני רוצה לראות במו עיני אדם המכין בתשלום עבודת עבור תלמידים. התלמידה הייתה מוכרת לי היטב, גם כמשתתפת פעילה בשיעורים וגם כעוזרת מחקר אחראית ויעילה. הלכתי איתה אל החלון הגדול במסדרון המרכזי של הקומה שבה נמצא משרדי, ממנו נשקף מראה הקפיטריה של בניין גילמן. התלמידה הצביעה על אדם מסוים וסיפרה לי שהוא מוכר לכולם בתור כתבן עבודות, המגיש לתלמידים שירות המאפשר להם להגיש עבודות שלא טרחו בעצמם על הכנתן. למרות היכרותי עם התופעה, נדהמתי מן ההעזה, מחוסר הבושה.

שאלתי את התלמידה אם היא מוכנה לעזור לתפוס את הכתבן הזה בקלקלתו. היא הייתה מוכנה להעמיד פנים שהיא מזמינה אצלו עבודה כדי להגיש אותה, אבל ביקשה חסיונות, כדי שאף אחד באוניברסיטה לא יבוא אליה בטענה על כך שהזמינה עבודה במקום לטרוח על כתיבתה.

לתומי חשבתי שלא יהיה קשה להשיג עבורה חסיונות כזו, כמבוקש וכראוי, שכן כמה ימים קודם לכן שמעו רבים נאום של הרקטור שבו נכלל גינוי חריף של התופעה. הלכתי אפוא אל הרקטור לבקש חסיונות עבור התלמידה. הצגתי את העובדות, את הרעיון, את הצורך בחסיונות, את התרומה הצפויה למאבק בתופעה הקלוקלת. התגובה ששמעתי מן הרקטור הפתיעה אותי: "אני לא רוצה לדעת על זה שום דבר". לא חסיונות, אף לא עידוד, סירוב מוחלט, התחמקות מוחלטת.

לקח: האחריות למאמץ לבער תופעות של התנהגות לא אתית בין התלמידים היא על המרצים, ובראשם הרקטור. טוב לנאום בגנות תופעה של התנהגות לא ראויה, אבל רע להתחמק מפעולה נחרצת ומועילה כנגד גילויים ברורים של התופעה. התנהגות הרקטור והמרצים אמורה להיות מופתית, גם במאבק נגד תופעות שליליות. מה המופת הניתן בסירוב הרקטור להעניק לתלמידה את החסיונות המתבקשת כאשר היא מוכנה לעזור לשרש תופעה שלילית?

ג

אחד מעמיתי באוניברסיטה שאל אותי פעם אם אני מוכן לשמוע סיפור המעורר בעיה קשה באתיקה אקדמית וגם לפעול בתגובה. כדרכי, השבתי לו בחיוב. הוא הזמין אותי למשרדו, ובו הראה לי העתקים של שני ספרים. האחד היה עבודת דוקטור שנכתבה שנים קודם לכן באוניברסיטה ידועה, טובה ומיוחדת, בארצות הברית. האחר היה ספר שנכתב קודם לכן, ברוסית, מאחורי מסך הברזל. בשני הספרים היו מסומנים קטעים רבים.

את עבודתו באוניברסיטה. הוא בא לבקש את עזרתך, לא כמי שמצדיק את מה שעשה, אלא כמי שמבקש על נפשו המקצועית. ניסיתי לעזור לו. כתבתי מכתב שנועד להצדיק את המשך העסקתו באוניברסיטה. עוד נורמה אתית שאני נאמן לה כל השנים מתגלמת בביטוי הקדמון "מודה ועוזב ירוחם", בייחוד כשהמדובר בעבירה שאין בה חומרה. העבירה של החוקר הייתה עבירה, בלי ספק. לא ראוי להעתיק. אפשר להביא דברים בשם אומרם ואפשר לנסח את הדברים אחרת. ועם זאת, המדובר בהצעת מחקר שראו אותה אנשים בודדים, המדובר בסקירת הספרות ולא בהצעת החידוש, המדובר בעבירה שאין בה חומרה. החוקר עצמו היה בגדר "מודה", בלי ספק, והדעת נתנה שהיה גם בגדר "עוזב", שלא יחזור שוב על המעשה המוטעה, הלא ראוי. אפשר היה לתת לו הזדמנות להוכיח את עצמו. ראוי היה לעשות כך. הפסקת עבודתו באוניברסיטה הייתה לא מידתית. המכתב שלי ומכתבים דומים לא עזרו לו. עבודתו באוניברסיטה הופסקה. הקריירה שלו נפגעה.

הרקטור שהיה מעורב בהפסקת עבודתו של חוקר מצטיין זה באוניברסיטה הוא אותו רקטור שהחליט לא לנקוף אצבע בדבר חבר סגל בכיר שחלקים נכבדים בעבודת הדוקטור שלו הועתקו מספר שהופיע קודם לכן במקום אחר, רחוק מעיני הבריות. לקח: לטעמי, בכל מקום שיש בו יסוד מוצק לראות אדם כמי שחטא באופן לא חמור, אבל לאחר מכן נעשה "מודה ועוזב", יש לפעול בהתאם לנורמה האתית של "מודה ועוזב ירוחם". התנהגות אחרת היא בגדר צדקנות.

לקח נוסף: כאשר אותה אוניברסיטה, באותה תקופה, מגלה יחס מחמיר קיצוני בעניין כלשהו מצד אחד, ויחס מקל קיצוני בעניין חמור הרבה יותר מן הצד האחר, אין מנוס מביקורת חריפה על חוסר העקביות שלה. צירוף תגובות כזה הוא בניגוד לצדק הטבעי. ההסבר הטוב ביותר שלו יהיה במונחי שיקולים זרים, פוליטיקה ארגונית האוכלת באוניברסיטה ובאתיקה שלה בכל פה.

1

הייתה תקופה שבה חברי סנאט האוניברסיטה, שהיו כלל הפרופסורים מן המניין ונציגים אחדים של בעלי דרגות אחרות, היו מקבלים הודעה מפורטת על כל מי שעמד להיות חבר חדש בסנאט, הווי אומר, בדרך כלל, מי שעמד לעלות לדרגת פרופסור מן המניין, ולעתים רחוקות מי שהתמנה הישר לדרגה זו. ההודעה כללה את מהלך החיים ואת רשימת הפרסומים של החבר החדש. חברי הסנאט יכלו לערער על ההחלטה להעלות מישהו לדרגת פרופסור מן המניין או למנות אותו לדרגה כזאת, אבל בדרך כלל לא היה מקום לערעור כזה, וההתמנה לסיום תקופת השבועות שבמהלכם אפשר היה להגיש ערעור הייתה המתנה פורמלית, טקסית.

לימים, כדי לחסוך נייר, שלחו את חבילות הנתונים האקדמיים הללו רק למי שרצה בהן. אני תמיד רציתי בהן, מפני שלעתים קרובות יכולתי ללמוד מהן משהו מעניין ואולי אף חשוב על המתרחש בסביבה האקדמית שלי.

יום אחד עלעלתי ברשימת הפרסומים של אחד מעמיתים, שהיה אמור לעלות לדרגת פרופסור מן המניין, ועד מהרה לא האמנתי למראה עיני. בצד שמו של כל מאמר המופיע ברשימה כזאת אמורים להופיע שמות המחברים שלו: בעל הרשימה לבדו, אם

לאותה נורמה בדבר החובה לפעול ל"תיקון המעוות", הצעתה לה שתאסוף נתונים כלליים על הטרדה מינית באוניברסיטה. היא הסכימה וגם חזרה אלי עד מהרה. התגלו לנו עבודה סמינריונית ועבודה לתואר שני שסקרו את תופעת הטרדה המינית בחלקים מסוימים של האוניברסיטה. הממצאים הדהימו אותי. אמנם הטרדה פיזית הייתה נדירה, אבל לחצים ואיומים אקדמיים שהייתה בהם הטרדה מינית התגלו כרווחים למדי.

חשבתי אפוא שראוי לכונן ועדת אתיקה שתעסוק, בין השאר, בחינוך לביעור הטרדה המינית על כל צורותיה. האמנתי שניתן לחנך, שניתן לבער, שניתן לתקן את המעוות. רוב הנוכחים חשבו שאין צורך בוועדת אתיקה. במועד מאוחר יותר, כך שמעתי, הוזמנו לרקטור כמעט כל המשתתפים בישיבה הלא פורמלית. הישיבה אצל הרקטור הסתכמה בהחלטה שאין צורך בוועדת אתיקה באוניברסיטה...

לקח: יכולנו להקדים את הטיפול המשפטי בהטרדה מינית, במתכונת המקובלת כיום, לפטור את עצמנו במידה רבה מן הסנקציות של העולם הפלילי ושל העולם המשמעתי על ידי הטיפול החינוכי של עולם האתיקה. החמצנו את ההזדמנות הזאת. הטרדה המינית לא נעלמה מחיי האוניברסיטה, ועל החינוך להתנהגות ראוייה הופקדה המערכת המאיימת והמענישה שכוח ההפחדה שלה אינו מבוטל, אבל כוח השכנוע שלה וכוח החינוך שלה דלים.

לקח נוסף: עד היום אין ועדת אתיקה אקדמית באוניברסיטת תל אביב, וגם לא בכמה אוניברסיטאות ומכללות אחרות. העיסוק באתיקה העמיד אותי לא פעם נוכח התופעה של התנגדות פשטנית לעצם הכניסה של ארגון לעולם האתיקה. ארגון אחראי יודע להתגבר על הרתיעה מפני הסדר האתי. המוסדות האקדמיים היו צריכים להיות מופת בעניין זה.

ה

חוקרים צעירים רבים נהנים ממלגת אלון שהמדינה מעניקה לעידוד ההצטיינות המחקרית. החוקר שהגיע אלי זכה במלגת אלון בדרגה אוניברסיטאית בכירה, שהעידה על ההצטיינות המיוחדת שלו. הסיפור שבא לספר לי היה עצוב.

במסגרת המאמץ המקובל למימון המחקר, הוא הגיש הצעת מחקר לגוף מימון ממלכתי ידוע. ההצעה כללה תיאור של מחקר מצוי, מקורי ומבטיח. על כך אין עוררין. הצעת המחקר כללה סקירת ספרות, שהיא הרקע למחקר המוצע. הסקירה הזאת כללה משפטים שלמים שהועתקו מעבודתו של חוקר מסוים מחוץ לארץ. החוקר יכול היה לנסח מחדש כל משפט כזה, מבלי לפגוע בתוכן ומבלי להסתכן בהעתקה מילולית. הוא יכול היה להביא את המשפטים הללו כציטוטים. מתוך קלות דעת סתמית הוא לא עשה זאת. החידוש שבמחקר היה בראש מעייניו, השאר היה עול שצריך להיפטר ממנו במהירות.

הצעת המחקר נשלחה לבדיקה. אחד הבודקים היה החוקר שמעבודתו הועתקו המשפטים האמורים. חוות דעתו כללה תלונה חריפה על העתקה, אף על פי שהמדובר בסקירה ולא בחידוש. בתגובה פסל גוף המימון הממלכתי את ההצעה וגם ענש את החוקר: נאסר עליו להגיש הצעות מחקר לאותו גוף במשך כמה שנים.

באוניברסיטה התקיים באותה שעה הליך למתן קביעות לאותו חוקר. היה מי שדרש לא להעניק לו קביעות, ובכך להפסיק

את האתיקה שלו. אוניברסיטה אמורה לטפח את האתיקה של עצמה, בראש ובראשונה את האתיקה של הסגל האקדמי שלה. כשהיא לא עושה זאת בכלל או עושה זאת רק לעתים רחוקות ובפינות נידחות, רווחת בה אווירה המאפשרת התנהגות קלוקלת, אפילו פוגענית.

רבים מאנשי הסגל של כל אוניברסיטה וכל מכללה אקדמית הם בעלי רגישות חברתית או פוליטית רבה, המביאה אותם להתבטאויות פומביות תכופות. רבים מהם לא יקבלו בשוויון נפש את התופעה של פוליטיקאי, בממשלה או בכנסת, הרומס את האתיקה המחייבת אותו, רק מפני שנוה לו לעשות זאת. אכן מן הראוי לא להשלים עם התנהגות נלוזה כזאת, אולם מעניין ועצוב לראות עד כמה אותם אנשי סגל נוהגים בדיוק כמו אחרוני הפוליטיקאים, כשהמדובר באתיקה האקדמית המחייבת אותם. הדוגמאות שהבאתי כאן לקוחות מאוניברסיטת תל אביב, אותה אני מכיר היטב מבפנים, אבל במהלך השנים שמעתי סיפורים דומים גם על מוסדות אחרים להשכלה גבוהה, בישראל ומחוצה לה.

הדרך אל האידיאלים של האתיקה האקדמית נפתחת אפוא בשני צעדים חשובים: ראשית, "קשוט עצמך תחילה": הדורש רמה אתית גבוהה מזולתו, חייב להיות ולהיראות בעל רמה אתית גבוהה בתחום פעילותו. ושנית, המכשול העיקרי על דרכה של האתיקה הארגונית באקדמיה הוא הפוליטיקה הארגונית באקדמיה. הגיע הזמן שהאתיקה תרסן את הפוליטיקה, בכל מקום, גם באוניברסיטה.

כתב את המאמר ללא שותפים; הוא וכל שותפיו, אם כתב את המאמר יחד עם שותפים. באותה רשימה ראיתי כמה מאמרים שהופיעו בה כאילו בעל הרשימה כתב אותם לבדו, שעה שלאמיתו של דבר הוא לא כתב אותם לבדו. הכרתי היטב את המאמרים ואת המחבר הנוסף של כל אחד מהם: אני עצמי... היו ברשימת הפרסומים היא עוד תופעות מן המשפחה הזאת, אבל אני להן כאן.

האחראי על הליכי המינויים שכרוכה בהם הצטרפות לסנאט הוא רקטור האוניברסיטה. כתבתי אפוא מכתב לרקטור (לא זה משום סיפור קודם. אחר לגמרי). כתבתי לו שאני לא מערער על העלייה לדרגת פרופסור מן המניין, אבל לא ייתכן להשלים עם הפצת רשימת פרסומים מזויפת, שבה מאמר שכתבתי עם פלוני מתואר כמאמר שהוא כתב לבדו. דרשתי שרשימת הפרסומים תתוקן ותישלח מחדש עם התצלול מתאימה לכל מי שקיבל אותה עד אותו יום. הקורא הרגיש כבר יכול לנחש מה הייתה תגובת הרקטור. סירוב מוחלט למלא את בקשתי.

בלית ברירה, ערערתי על ההעלאה בדרגה, כדי לאלץ את הרקטור לנהוג על פי התקנון, הווי אומר להזמין אותי, לשמוע את טענותי, לשקול אותן ולהחליט על גורל הערעור. הרקטור יכול היה להיענות לבקשתי לתיקון רשימת הפרסומים ולהפצתה מחדש. הוא ידע שאם יעשה זאת אוותר על הערעור, אבל לא עלה על דעתו לנהוג כך. רשימת פרסומים מזויפת, בכניסה לסנאט, לא גרמה לו לחשוב על אתיקה אקדמית. הוא שב והפציר בי לוותר על הערעור, שעה ששב וסירב להפיץ רשימת פרסומים מתוקנת. בלית ברירה, הזמין אותי, שמע את טענותי והחליט לדחות את ערעורי. במכתב ששלח לי כתב שיש דרכים שונות לרישום מחברי

המאמרים ברשימות פרסומים. וחידוש גדול חידש בזה, בעולם האתיקה האקדמית: מותר לזייף. לימים נודע לי שהשיקולים של הרקטור היו נעוצים בפוליטיקה ארגונית. לקח: באין אתיקה אקדמית ברורה, באין חינוך לאתיקה אקדמית, באין נאמנות כללית לאתיקה האקדמית, התנהגות נלוזה עלולה לצוץ בכל מקום, בכל שעה, לכל מטרה.

ז

האתיקה של ארגון היא תפיסה בדבר ההתנהגות הראויה של חברי הארגון, בכל מעגלי הפעילות שלהם בארגון, לעתים גם מעבר למעגלים אלו. אתיקה אקדמית היא תפיסה בדבר ההתנהגות הראויה של הפעילים באקדמיה, בתור שכאלה - חברי הסגל האקדמי, חברי הסגל המנהלי, תלמידי מחקר, סטודנטים אחרים. ארגון אחראי אמור לטפח